

Green House บ้านสีเขียวเขียว

ศीलารุช ดำรงศิริ*

บางครั้ง ผมก็รู้สึกว่ วนเวลายิ่งผ่านไป ชีวิตยิ่งเจียบเหงา ชีวิตต่าง ๆ ที่เคยพานพบ เคยรู้จัก เคยพบเห็น ค่อยๆจางหายไปกับกาลเวลา ....

ไม่ใช่ไม่มีเพื่อนนะครับ ผมหมายถึง สิ่งมีชีวิตต่าง ๆ ที่เคยพบเห็น เคยกักตักกัน เมื่อสมัยเป็นเด็ก สมัยนั้นแถวบ้านผมมีนกหลายสปีชชนิด มีสารพัดสัตว์เลื้อยคลาน ครึ่งบก ครึ่งน้ำ แมลงบก แมลงน้ำ ปลา กุ้ง ปู หอย พายิ่งเห็นดาวชดเจน เรียกว่า มีตัวอะไรให้ดู ให้สงสัยในรูปร่างในฟังก์ชันของอวัยวะต่าง ๆ บนตัวมัน อยากรู้อยากเห็นในวิถีชีวิตของมัน อยู่เสมอๆ

* ดร. ศीलารุช ดำรงศิริ สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
E-mail: sdamrongsiri@gmail.com

ภาพ สวนดอกไม้บนหลังคาบ้าน จัสติน เบียร์ สถาปนิกที่สร้างบ้านตัวเองเป็นบ้านพลังแสงอาทิตย์ สวนนี้ช่วยลดพลังงานที่ต้องใช้ในเครื่องปรับอากาศได้เป็นอย่างดี

เซลเซียสให้เหลือเท่า ๆ กับพื้นสนามหญ้าได้ จึงช่วยลดสภาวะปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมือง ที่สำคัญมันเป็นการเพิ่มพื้นที่สีเขียวให้กับเมือง และแน่นอนสำหรับสิ่งที่คุณต้องการมันเป็นที่พึงพิงให้แก่สัตว์ต่างๆได้ด้วย ในยุโรปนั้นหลังคาเขียวนี้ได้รับความสนใจอย่างมากและมีรากฐานที่มั่นคงมากจนแทบจะกลายเป็นเรื่องธรรมดาไปแล้ว ส่วนในสวีเดนและออสเตรียก็มีกฎหมายท้องถิ่นบังคับให้สร้างหลังคาเขียวบนหลังคาที่มีพื้นที่ราบและความสูงพอเหมาะ ในขณะที่เมืองพอร์ตแลนด์ รัฐออริกอน ก็มีการส่งเสริมการทำหลังคาเขียวแลกกับการลดค่าธรรมเนียม ปัญหาอย่างเดียวสำหรับหลังคาเขียวก็คือ ค่าใช้จ่ายที่มากกว่าหลังคาปกติ 2-3 เท่า สำหรับโครงสร้าง

กำแพงเขียว

กำแพงเขียวหรือสวนแนวตั้ง (Green Wall สวนแนวตั้ง Vertical Garden) เช่นเดียวกับหลังคาเขียว เป็นการปลูกต้นไม้ในแนวตั้งแนวสูงไปตามกำแพง ประโยชน์ที่ได้ก็คล้าย ๆ กัน เช่น การป้องกันความร้อน แต่ดูจะเด่นกว่าในด้านการช่วยกรองอากาศ ปัจจุบันในประเทศไทยมีสวนแนวตั้งขนาดเล็กถึงกลางให้เห็นอยู่หลายแห่งครับ และการจัดหาอุปกรณ์การปลูกก็เริ่มหาได้ง่ายขึ้นแล้ว แอมยังเริ่มเป็นที่นิยมที่จะจัดสวนแนวตั้งกันไว้บริเวณบ้านกันอีกด้วย แต่จริง ๆ แล้วไทยเรามีกำแพงเขียวมานานแล้วครับ คือ ปลูกต้นไม้ติดกำแพงไว้โคนรั้ว แล้วมันจะเลื้อยปิดคลุมรั้วจนมิด เราก็แค่คอยตัดแต่งให้ไม่รกเกินไปนั่นเอง ไม่ต้องเตรียมโครงสร้างอะไรให้ยุ่งยาก

ระเบียงเขียว

อาจจะอยู่นอกตำรา แต่อีกหนึ่งของเขียวที่บังเอิญไปเห็นแล้วชอบใจก็คือ ระเบียง...ระเบียงคิกแถวเรา ๆ นี้แหละครับ ซึ่งที่ผมเคยเห็นก็มี ระเบียงที่แน่นไปด้วยต้นไม้ทางจรเข้ ที่โผล่กระดางออกมาเรื่อยๆผ่านไปหลายปีก็แน่นไปทั้งระเบียง หรือที่คล้าย ๆ กันก็ระเบียงว่านกาบหอย เคยเห็นมืออยู่กระจุกหนึ่งหลุดมาอยู่บนกระเบื้องสังกะสี มันก็ยังสามารถอยู่ได้แต่ละแคะ ๆ หน่อย (ซึ่งก็สวยดี) อีกระเบียงที่น่าสนใจแค่เจอครั้งเดียวคือ ระเบียงดินหญ้าชนิดหนึ่ง คล้าย ๆ ข้าวที่ผสมในอาหารนก ออกช่อเมล็ดออกมา แล้วก็มันกแวะเวียนมากินกันเป็นระยะ ระเบียงนี้คงจะเกิดจากความบังเอิญที่มีเมล็ดพืชอาหารนกมันหล่นลงไป ที่เหมือนกันของระเบียงเขียวเหล่านี้ก็คือ มันโตได้เองโดยที่เจ้าของไม่ได้ดูแลอะไร

มากมาย บางจุดเหมือนได้นำจากท่อแอร์ ซึ่งนั่นก็หมายความว่า มันไม่ได้ยากเลยถ้าจะทำระเบียงเขียวขึ้นมาอย่างตั้งใจ ระเบียงเขียวอย่างที่ตั้งใจทำที่นิยมทำกันในประเทศไทยมักทำโดยการปลูกพืชกระถาง ซึ่งจะนิยมทำกันมากในอาคารเช่าพักอาศัย โดยลักษณะนี้มักปลูกพืชได้หลากหลายกว่า เพราะมีดินที่หนา และมีพนักงานคอยดูแล พืชที่นิยมปลูกก็มักเป็นพืชทนแล้งทนแดดสักหน่อยอย่าง กระดุมทอง และ เฟื่องฟ้า

ภาพถ่าย Caixa Forum Madrid พิพิธภัณฑ์และศูนย์วัฒนธรรม ในเมืองมาดริด ประเทศสเปน เป็นสวนแนวตั้งที่ออกแบบโดย พาทริก แบลนค์ นักออกแบบสวนแนวตั้งที่มีผลงานออกแบบทั่วโลก (ภาพโดย Jose M Azcona)
ภาพขวา ต้นตีนตุ๊กแก ต้นไม้เลื้อยเกาะพื้นผิวที่เติบโตได้ดีในประเทศไทย (ภาพโดย กิฟฟิน)

ภาพ ต้นไม้ที่ขึ้นบนระเบียงตึกแถว ริมถนน กรุงเทพมหานคร

ภาพ ระเบียบเขียว แบบปลูกลงกระถาง ณ ทางเดินเชื่อมสถานีรถไฟฟ้าสีแยกปทุมวัน กรุงเทพมหานคร

ภาพ ต้นไม้หน้าห้องแถวย่านเยาวราชห้องหนึ่ง ได้รับน้ำจากท่อแอร์ มีเฟิร์นขึ้นสวยงาม ทำให้บรรยากาศรอบด้านที่แจ้งกระด้างดูนุ่มนวลขึ้น

ต้นไม้ (ก) เขียว

ผู้อ่านคงสงสัยว่า ต้นไม้ก็เขียวอยู่แล้วนี่นา มันหมายถึงอะไร ? ก็พอดีว่าเมื่อก็ได้กล่าวถึงน้ำจากท่อแอร์ ก็เลยอยากหยิบภาพขึ้นมาให้คุณศกภาพ เจ้าของห้องแถวล๊อคหนึ่งแถวเยาวราชต่อปลายท่อทิ้งน้ำแอร์มาแปะไว้กับต้นไม้ข้างทาง ผลก็คือ นอกจากน้ำไม่หยดเลอะเทอะ ต้นไม้ก็มีน้ำให้ดูดซึมเสมอ เราก็อาจได้มอสส์และเฟิร์นสวยๆแถมมาด้วย ดูแล้วสวยงามสบายตาดีครับ

ลักษณะการจัดทำพื้นดินและการเลือกพืชพรรณที่จะนำมาปลูกบนหลังคาเขียว กำแพงเขียว หรือ ระเบียบเขียว ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ครับ ว่าต้องการอะไร มีเวลาให้มันแก่ไหน ถ้าจะเลี้ยงดูอย่างดี (เหมือนสวนหน้าบ้าน) ก็คงเลือกได้

หลากหลาย แต่ถ้าจะปล่อยให้ดำรงอยู่ตามธรรมชาติ (ฝากฟ้าฝน) ก็คงต้องเลือกที่ทนแล้งสักหน่อย และก็ไม่ควรไปหวังให้มันเขียวชอุ่มตลอดปี แต่ถ้าจะเน้นไปที่ประโยชน์ต่อสัตว์ในระบบนิเวศก็คงต้องมองพืชท้องถิ่นที่ดูแลง่าย หรืออาจต้องมีฐานความรู้เรื่องธรรมชาติมากพอควร ว่าควรจะต้องเลือกต้นไม้ชนิดไหน แล้วมันดูแลอย่างไร เป็นต้น

โดยสรุป ไม่ว่าจะหลังคาเขียว กำแพงเขียว ระเบียงเขียว ล้วนแล้วแต่ส่งผลดีต่อตัวเรา ตัวเมือง ในแง่ของการป้องกันความร้อน และกรองมลพิษ และยังส่งผลดีต่อระบบนิเวศทั้งนั้น ลองนึกภาพว่า ตึกแทบทุกตึก บ้านแทบทุกบ้าน ทำหลังคาเขียว กำแพงเขียว ขับรถออกไปสองข้างทางเป็นตึกแถวแต่ทำระเบียงเขียวตลอดแนวถนน แถมนิคมไม้เขียวให้เห็นเป็นระยะด้วย อากาศในเมืองจะดีขึ้นขนาดไหน สภาวะปรากฏการณ์เกาะความร้อนในเมืองคงทุเลา สุขภาพกายใจก็ย่อมดีขึ้น แถมนระบบนิเวศในเมืองก็คงจะดีขึ้นเยอะทีเดียว

ลองทำให้บ้าน “เขียว” ขึ้นอีกนิดกันดูไหมครับ

เอกสารอ้างอิง

Donald Dawson, Plant-Covered Roofs Ease Urban Heat, National Geographic News, November 15, 2002.

เวอร์ลิน คลิงก์ เคนบอร์ก ไดแอน กุก และ เลน เจนเซด สวนสวชนหลังคา National Geographic ฉบับภาษาไทย. พฤษภาคม 2552. หน้า 68-83.